

12. Fremdsprachliche Anleihen (= Internationalismen) – іноземні запозичення. Наприклад: *Supporter = Eltern, Matsche = «Blackout», kurzzeitige Schwächephase, plötzlicher Aussetzer; beachen = am Strand liegen, baden gehen* [9].

Поняття «молодіжна мова – сленг» і дотепер є відкритим питанням. У вітчизняній лінгвістичній школі науковці І. Пастух, С. Соколовська, М. Фахурдінова стверджують, що молодіжний сленг – це окремий соціолект німецької мови, «субкультурні» імпульси соціального життя суспільства [10; 11].

Враховуючи вищезазначене, *німецький молодіжний сленг* можна охарактеризувати як соціолект, розповсюджений в певній соціальній групі відповідно до географічного та адміністративно-політичного розташування. Це – феномен динамічної, живої і рухливої мови, що відповідає вимогам часу і реагує на суспільні зміни, певний різновид мовлення, яким користується молоде покоління переважно в усному спілкуванні.

Вивчення сленгу німецької молоді сьогодні вийшло за межі суто лінгвістичної проблематики. Воно тісно «вплетене в канву» соціологічних та психологічних вчень про мову. Ознайомлення з молодіжною мовою допомагає та сприяє кращому розумінню ментальності молодих людей та їх потреб. Вивчення молодіжної мови в соціологічному контексті призведе до кращого розуміння мовного середовища та швидше розвине комунікативну компетенцію. Незнання ж, навпаки, веде до різного роду курйозів і мовних помилок, комунікативних «збоїв».

Список використаних джерел

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/Молодіжний_сленг.
2. Helmut Glück (Hrsg.), unter Mitarbeit von Friederike Schmöe: Metzler Lexikon Sprache. Dritte, neubearbeitete Auflage. Metzler, Stuttgart/ Weimar 2005, Stichwort: «Jugendsprache». ISBN 978–3–476–02056–7.
3. Heinrich Löffler: Germanistische Soziolinguistik. Erich Schmidt Verlag, Berlin 1985, S.127, 132. ISBN 3–503–02231–7.
4. Henne, Helmut: Jugendsprache und Jugendgespräche, in: Dialogforschung, hrsg. v. Peter Schröder u. Hugo Steger, (= Jahrbuch des Instituts für Deutsche Sprache; 1980/ Sprache der Gegenwart, Bd. 54), Düsseldorf 1981, S.373).
5. Schippan Thea. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache / Thea Schippan. – 1. Aufl. – Leipzig: Bibliographisches Institut, 1984. – 307 s.
6. Ehmman, Hermann: Oberaffengeil. Neues Lexikon der Jugendsprache, (= Beck'sche Reihe, Bd. 1170), München 1996, S.23).
7. Wiktionary: Jugendsprache – Bedeutungserklärungen, Wortherkunft, Synonyme, Übersetzungen. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2016 – Das Original. 1. Aufl., PONS, Stuttgart 2015, ISBN 978–3–12–010139–0.
8. <http://de.wikipedia.org/wiki/jugendsprache>. (02.04.2007)
9. Ehmman, Herrmann: voll konkret. Das neueste Lexikon der Jugendsprache, (= Beck'sche Reihe, Bd. 1406), München 2001, S.8–9).
10. Пастух І. Німецький сленг: інтегративні особливості неологізмів сьогодення / Ірина Пастух // Мовознавство. Наукові виклади. – 2010. – №4. – С.76–79. // Pastuh I. Nimec'kyj sleng: integratyvni osoblyvosti neologizmiv s'ogodennja / Iryna Pastuh // Movoznavstvo. Naukovi vyklady. – 2010. – №4. – С.76–79.
11. Соколовська С. Ф. Німецький молодіжний жаргон: шляхи формування й сучасний статус / С. Ф. Соколовська, М. А. Фахурдінова // Вісн. Житомир. держ. пед. ун-ту. – 2004. – №14. – С. 236–239. // Sokolov's'ka S. F. Nimec'kyj molodizhnyj zhargon: shljahy formuvannja j suchasnyj status / S. F. Sokolov's'ka, M. A. Fahurdinova // Visn. Zhytomyr. derzh. ped. un-tu. – 2004. – №14. – С.236–239.

Opanasenko O. I., candidate of historical sciences, Taras Shevchenko Kyiv University (Ukraine, Kyiv), marina-grinchuk@mail.ru

German youth slang. Sociolinguistics aspect

The article deals with the essence of «German youth slang», the source of its formation – creativity, jargon and borrowing characteristics – openness, short

duration, age heterogeneity, secondaryty; variation – a personalized generalities, fashionable adjectives, clichés and expressives.

Keywords: *slang, sociolinguistics, German youth slang, sources of German youth slang, features of German youth slang, variations of German youth slang.*

Opanasenko E. I., kandidat istoricheskikh nauk, Kievskiy natsionalnyy universitet im. Tarasa Shevchenko (Ukraina, Kiev), marina-grinchuk@mail.ru

Особенности молодежного языка в Германии.

Социолингвистический аспект

Рассматривается сущность понятия «немецкой молодежной сленг», короткая историография проблемы, причины зарождения и формирования, способы словообразования. Называются характерные черты – открытость, кратковременность, возрастная неоднородность, вторичность; вариации – персонализированные обобщения, модные прилагательные, клише и экспрессивы.

Ключевые слова: *сленг, социолект, немецкий молодежный сленг, черты немецкого молодежного сленга, вариации немецкого молодежного сленга.*

* * *

УДК 141.7

Овсієнко Г. С.,
студентка, Інститут іноземної філології
Національного педагогічного університету
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
sveta0985309009@gmail.com

ПАРЕМІЙ ЯК ЗАСІБ ВІДОБРАЖЕННЯ МЕНТАЛІТЕТУ НІМЕЦЬКОГО НАРОДУ

Поняття «менталітет», яке є нововведенням сучасної наукової парадигми, проте вже доволі довго утримує увагу західних учених, не має однозначного визначення та характеризується розпливчатістю. Існує вузьке розуміння менталітету як стійкого складу розуму, як поняття, дуже близького до німецького Weltanschauung – світобачення. Кожен народ має свій склад мислення, який і визначає картину світу.

Ключові слова: *паремії, менталітет, наукова парадигма.*

Питання визначення і характеристики національної ментальності дискутувалось у працях І. Бичко, А. Бичко, В. Васильєва, Л. Гамаль, Я. Гарасима, В. Дорошевич. Спільним моментом поглядів вітчизняних учених є акцентування зв'язку цього поняття з поняттям душі народу та її складовими: психічними характеристиками, волею, розумом.

У вузькому розумінні змісту менталітет можна розглядати як сукупність думок і уявлень, які є властивими тій чи іншій групі, фактично ототожнюючи два поняття «менталітету» та «картини світу».

Використовуючи переважно термін «ментальність», В. В. Колесов визначає його як світобачення у категоріях рідної мови, яке поєднує інтелектуальні, духовні і вольові якості національного характеру у його типових виявах. У широкому розумінні менталітет визначають як сукупність способів поведінки, сприйняття і реакцій. Таким чином, до змісту поняття «менталітет» залучаються, поруч зі складом розуму, манерою бачення світу, загальним способом осягання світу, й результати цього осягнення – образи і уявлення, тобто змістовна, результативна сторона сприйняття світу, а також охоплюється і поведінкова сторона людської діяльності: окрім ментальних процесів та їх змісту, у поняття «менталітету» включаються вчинки.

Узагальнюючі всі різноманітні погляди на поняття «менталітету», І. Т. Дубов виводить узагальнене визначення, згідно з яким менталітет – це «інтегральна характеристика людей, які живуть у конкретній культурі, яка дозволяє змалювати своєрідність бачення цими людьми навколишнього світу та пояснити специфіку

їх реакції на нього». Доволі складним є розмежування понять менталітету масової свідомості та національного характеру. У зв'язку з цим І. Т. Дубов підкреслює, що менталітет характеризує лише специфіку свідомості і цим відрізняється від масової свідомості, тоді як національний характер, який можна трактувати як специфічне поєднання сталих особистісних рис представників конкретного етносу, – це лише частина менталітету.

Пізніше, у дослідженнях І. Т. Дубова завдяки словотвірним можливостям були представлені два термінологічних поняття – «менталітет» та «ментальність». У деяких працях вони використовувалися недиференційовано, як абсолютні синоніми, взаємозамінні в певному контексті, в інших працях надавалася перевага тому чи іншому. Інколи автор відзначав, що недоцільно змістовно протиставляти слова «менталітет» та «ментальність», інколи робилися спроби їх розмежування, закріпивши, наприклад, за ментальністю значення «мовна ментальність», але такий підхід не був загальноприйнятим і не вирізняється послідовністю. Таким чином, вибір терміна «менталітет» чи «ментальність» загалом визначався вподобаннями дослідника.

У сучасній філософсько-соціологічній і психолого-педагогічній літературі розрізняють поняття «менталітет» та «ментальність»: на відміну від менталітету, під ментальністю слід розуміти частковий аспектний прояв менталітету не стільки в умовах суб'єкта, скільки у його діяльності, яка пов'язана та впливає з менталітету.

Водночас менталітет як явище розумового порядку зовсім не тотожний суспільній свідомості. При цьому, як правило, йдеться про такі великі групи, як етнос, нація. Проведене дослідження дає підстави зробити деякі висновки і визначити перспективи подальшої розробки проблеми.

Кожен народ у процесі свого історичного буття виробив особливий менталітет, тобто своєрідний спосіб усвідомлення й ставлення до світу, який задається мовою, традиціями, вихованням, релігійними уявленнями тощо, тобто усією суспільною практикою людей. Менталітет народу формується історично, однак сам процес його творення має неусвідомлений характер: при цьому саме менталітет детермінує цінності певної людської спільноти та визначає поведінку, почуття, думки її окремих представників. Проведений аналіз праць зарубіжних і вітчизняних учених дав можливість зробити висновок, що в сучасних наукових школах розрізняють поняття «менталітет» і «ментальність».

Менталітет – інтегральна ціннісно-мотивована характеристика соціальної спільноти; сформована система елементів духовного життя і світосприймання, яка зумовлює відповідні стереотипи поведінки, діяльності, способи життя різноманітних соціальних груп та індивідів; включає сукупність ціннісних, символічних, свідомих чи підсвідомих відчуттів, уявлень, настроїв, поглядів, світобачення. До менталітету належать звички, прагнення, символіка, традиції, інтуїтивне несвідоме, що існують на рівні несвідомих психічних процесів.

На відміну від менталітету, під ментальністю слід розуміти частковий аспектний прояв менталітету не тільки в умовах суб'єкта, а й у його діяльності. Ментальність як явище розумового порядку зовсім не тотожна суспільній свідомості. Ментальність – це категорія, яка визначає сучасний контекст онтології

людини в культурі, її світосприйняття та світобачення крізь призму власного етносу (нації, народності) чи соціальної страти. Ментальність належить до найбільш ґрунтовних основоутворюючих та фундаментальних культурних традицій. Спільним у поглядах учених на це явище є акцентування зв'язків цього поняття з поняттям душі народу та її складовими: психічними характеристиками, волею, розумом. Ментальність має здатність виявлятися безпосередньо у матеріалізованих формах, характерних для певної людності: актах, вчинках, формах діяльності, реакціях і т.п. Етнічна ментальність проявляється в домінуючих життєвих настроях людей, у характерних особливостях світовідчуття, світосприймання, у системі моральних вимог, норм, цінностей та принципів виховання, у співвідношенні магічних і технологічних методів впливу на дійсність, у формах взаємин між людьми, у сімейних засадах, у ставленні до природи та праці, в організації побуту, свят, у конкретних актах самоорганізації етносу тощо.

Аналіз змісту цього поняття виявляється більш обґрунтованим та логічним при розгляді менталітету у більш вузькому плані – як спроба сприйняття світу, світобачення, зумовленого психічними характеристиками нації та соціально-історичними умовами її існування. Менталітет – це характер народу, про який писав В. фон Гумбольдт, який знаходить відображення не тільки у мові, а й у літературі, релігії, у всіх виявах духовного життя нації. Характер нації віддзеркалюється на характері мови так, на думку В. фон Гумбольдта, мова являє собою «об'єднану енергію народу», втілюючи в собі своєрідність цілого народу, виражає певне бачення світу, а не просто відбиток ідей народу. Глобальний процес, пов'язаний з формуванням і тлумаченням картини світу, є світобаченням.

Бачення світу є менталітетом у образах і уявленнях, тобто у картині світу, а також у вчинках людей й проявляється у різноманітних сферах культури. Ці два явища взаємообумовлені і взаємозалежні, менталітет можна досліджувати на основі характеристик картини світу, передусім у тій його частині, яка має матеріалістичне втілення.

На відміну від масової свідомості, менталітет володіє стійкістю, йому властиві незмінні риси протягом довгого періоду часу. Масова свідомість – це шаблонна свідомість пересічних громадян. Масова свідомість безпосередньо пов'язана з конкретним історичним моментом, вона динамічна. Її можна формувати, змінювати відповідно до ідеологічних завдань. При цьому саме стійкість менталітету може перешкоджати радикальному і глибокому змінненню масової свідомості у різні перехідні періоди.

Менталітет народу, безумовно, пов'язаний і зі світоглядом. Світогляд розглядається у філософії як багаторівнева, складна система соціальних установок, у якій поєднано в одне ціле думки і почуття, потяги і дії, свідоме і несвідоме. Раціоналізація світогляду завершується формуванням ідей і ідеалів. Виокремлюють різні області чи види світогляду – релігійний, філософський, науковий і т.п., а також змішані типи. Світогляд пов'язаний з менталітетом народу і взаємодіє з ним, особливо на рівні несвідомого, на рівні почуттів та потягів. Водночас як система раціонально свідомих і значною мірою осмислених поглядів він відрізняється

від менталітету. Світогляд може мати наднаціональний характер, крім того, як масова свідомість він більш тісно пов'язаний з конкретним історичним моментом, ніж менталітет. Менталітет, на відміну від світогляду, належить до соціально–психологічного, а не ідеологічного рівня.

Отже, взаємодіючи зі світоглядом та масовою свідомістю, менталітет, тим не менш є цілком самостійною категорією, тісно пов'язаною з колективним несвідомим. Менталітет – це не тільки національно–специфічні риси, це вся сукупність світосприймаючих характеристик, властивих певному народу. Виокремлювати якусь певну групу рис і називати її «менталітетом» навряд чи є виправданим: світогляд народу є цілісним і обмеженим. Однак деякі риси можуть домінувати, що і створює особливу манеру бачення і дозволяє говорити про характерні риси певного народу.

Менталітет взаємодіє з процесами когніції, залишаючи на них своїй відбиток, бере участь у самих цих процесах та структуруванні отриманих знань. Механізми когніції у своїй основі універсальні, розрізненості в отриманих знаннях визначаються розрізненостями у менталітетах народів.

Менталітет відбивається у різновидах картини світу з різним ступенем яскравості та повноти. У тих картинах світу, у формуванні яких пріоритетна роль належить раціональному, логічному мисленню, менталітет виявляється меншою мірою. Однак, як вважає Г. Д. Гачев, навіть німецька класична філософія, яка вважається універсальною, має відбиток німецького світобачення.

Різниця між менталітетом і картиною світу проходить насамперед по лінії свідомого / несвідомого, як вважають І. В. Кондаков та О. А. Петренко. Відповідно до ролі менталітету у процесах когніції можна зробити висновок, що ця різниця побудована на протиставленні динамічного та статистичного.

Як було зазначено вище, менталітет формує картину світу, а її побудова визначається особливостями менталітету. Щодо питання свідомості, то, напевне, як менталітет, так і картина світу певною мірою є усвідомленими їх носіями і деякою мірою вони є несвідомими. Межа між свідомим і несвідомим не є чіткою. Усі види діяльності, які відбуваються у свідомості, можуть відбуватися в обох станах. Про несвідомий зміст менталітету, який перетворюється на свідомий після того, як люди порівнюють себе з носіями іншої культури, пише І. Т. Дубов.

Аналізуючи менталітет, необхідно враховувати значну диференціацію усередині народу, яка призводить до того, що крім загальних рис національного менталітету, можливо говорити про менталітет окремих груп. Менталітет однакових соціокультурних груп різних мовних спільнот може бути більш схожим, ніж менталітет різних соціокультурних груп усередині однієї мовної спільноти. Саме тому, аналізуючи менталітет, необхідно враховувати як загальнонародні його риси, так і риси, властиві окремій соціальній групі.

Деякі слова необхідно сказати про термін «картина». Метафора як форма мислення відіграє важливу роль у розвитку науки. Доведено, що характер метафори, обраної для визначення того, чи іншого наукового поняття, істотно впливав на розробку цього поняття. Термін «картина» («мовна картина») передбачає плоске зображення,

зображення на полотні, хоча, можливо, з перспективою. Картина світу і, відповідно, мовна картина світу – це просторова структура і може бути сприйнята як картина у власному змісті цього слова тільки з невеличким доповненням: сучасна картина – голограма.

Мовна ж картина світу складається з багатьох фрагментів, одним із яких є пареміологічна картина світу. Менталітет, що виявляється у мовній картині світу, – це мовний менталітет.

Ovsienko A. S., student, Institute of Foreign Languages of the National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), sveta0985309009@gmail.com

Paremiology as a means of reflecting the mentality of the German people

The concept of "mentality", which is an innovation of modern scientific paradigm, but already quite long hold the attention of Western scientists, has no clear definition and is characterized by vagueness. There is a narrow understanding of the mentality as a sustainable mindset, as a concept, is very close to the German Weltanschauung - world view. Every nation has its own mentality, which determines the picture of the world.

Keywords: paremiology, mentality, scientific paradigm.

Овсиенко А. С., студентка, Інститут іноземної філології Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), sveta0985309009@gmail.com

Паремии как средство отображения менталитета немецкого народа

Понятие «менталитет», которое является новшеством современной научной парадигмы, однако уже довольно долго удерживает внимание западных ученых, не имеет однозначного определения и характеризуется расплывчатостью. Существует узкое понимание менталитета как устойчивого склада ума, как понятие, очень близкое к немецкому Weltanschauung - мировоззрение. Каждый народ имеет свой склад мышления, который и определяет картину мира.

Ключевые слова: паремии, менталитет, научная парадигма.

* * *

УДК 130.2:159.922.4

Шкіль С. О.,
кандидат філософських наук, доцент кафедри
філософії, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(Україна, Київ), lauby@meta.ua

ТРАДИЦІЙНІ РОСІЙСЬКІ СВІТОГЛЯДНІ НАРАТИВИ

Досліджено феномен традиційних російських світоглядних наративів, що виступають змістоутворюючою домінуючою частиною російських етноментальних психологічних структур, на яких базується притаманне росіянам світосприйняття. Обґрунтовано, що вивчення російського релігійного, соціокультурного та політичного сьогодення неможливе без детального аналізу історичних і психологічних передумов формування російського світобачення.

Ключові слова: Росія, Візантія, православ'я, світогляд, наративи, цивілізація, історія, архетип.

Формування та розвиток культурного коду будь-якої цивілізації, що стає основою мислення певної нації, є складним і багатограним процесом, на який одночасно впливають багато різноманітних факторів. Дослідження цього процесу ускладнене насамперед вивченням історико–культурного та психологічного підґрунтя, що лежить в основі притаманного цим цивілізаціям світосприйняття. Вивчаючи російське сьогодення, неможливо не звертати увагу на всю багатогранність історичного й культурного минулого Росії. Проїшовши унікальний історичний шлях, російська культура увірвала в себе одразу декілька культурних моделей. Будучи культурою міметичною, вона запозичила певні